

Posudek vedoucího diplomové práce

Jméno diplomanta: Kristýna Urbanová

Téma a rozsah práce: Příkaz nadřízeného jako okolnost vylučující protiprávnost v mezinárodním trestním právu (57 s. vlastního textu)

Datum odevzdání práce: 7.7.2010

1. Aktuálnost (novost) tématu:

Předložená diplomová práce se zabývá tématem, které sice není úplně nové, ale jehož aktuálnost se zvýšila díky činnosti ad hoc mezinárodních trestních tribunálů a úpravě obsažené v Římském statutu Mezinárodního trestního soudu. V tomto rozsahu nebyla tematika v české literatuře dosud zpracována, proto diplomantka vycházela především ze zahraničních pramenů (v angličtině), judikatury, jakož i z internetových zdrojů.

2. Náročnost tématu:

Z výše uvedeného vyplývá, že jde o dosti náročné téma, které vyžadovalo studium množství primárních pramenů (statutů i judikátů) i odborné literatury, včetně zahraniční. Autorka se s tímto úkolem dokázala velmi dobře vyrovnat.

3. Hodnocení práce:

Jako vedoucí práce mohu konstatovat, že diplomantka v zásadě splnila cíle diplomové práce, tedy rozebrat prameny a dosavadní praxi s cílem zjistit, zda v mezinárodním právu vznikla norma, která by okolnost příkazu nadřízeného upravovala.

Práce je logicky rozdělena na úvod, čtyři meritorní kapitoly a závěr. Ve stručném úvodu autorka naznačuje cíle práce. Kap. 1. zkoumá obecné otázky tohoto institutu, který řeší problematický konflikt dvojí povinnosti podřízeného, tj. uposlechnout příkazu nadřízeného a zároveň respektovat právo. Z toho střetu povinností vycházejí tři základní modely: princip, podle kterého neodpovídá podřízený, ale jen nadřízený (*respondeat superior*), princip absolutní odpovědnosti a princip podmíněného vyloučení odpovědnosti.

Těžiště práce spočívá v 2. kap., která mapuje historický vývoj posuzování obhajoby na základě příkazu nadřízeného, a to od raných případů a praxe v Anglii a USA před 1. světovou válkou, přes případy vztahující se k této válce až po vývoj v průběhu a na konci 2. světové války. Jde o úpravu obsaženou ve statutu a rozsudku Norimberského tribunálu, následné procesy s německými válečnými zločinci, ale také recentní praxi Mezinárodního trestního

tribunálu pro bývalou Jugoslávii a Rwandu. Ve 3. kap. je pak analyzována úprava obsažená ve Statutu MTS, která je správným vyvážením mezi principem absolutní odpovědnosti a principem podmíněného vyloučení odpovědnosti (s testem zjevné protiprávnosti). Konečně podstatně stručnější kap. 4. se snaží odpovědět na otázku existence obyčejové normy upravující okolnost příkazu nadřazeného. Dochází ke konstatování, které trochu předjímá vlastní závěr, že nejednotná praxe a *opinio iuris* států brání utvoření obyčeje, ale řešení obsažené v čl. 33 Statutu MTS by mohlo vést ke krystalizaci takové normy. Možná proto je pak práce završena už jen stručným, ale výstižně hodnotícím závěrem.

Po formální stránce je práce napsána srozumitelným a odborným jazykem, bez velkého množství překlepů a s náležitým poznámkovým aparátem. I přes určité zlepšení proti původnímu rukopisu však v práci zůstalo dost gramatických chyb, zejména v psaní velkých a malých písmem. Odlišnost češtiny od angličtiny je značná, ale autorka mnohde zůstává pod vlivem anglických předloh. Způsob práce s prameny a citování je celkem na dobré úrovni. Problémy jsou však někde s uváděním jmen autorů v seznamu použité literatury, např. Brownlee místo Brownlie, Schabase místo Schabas, nebo Zimmerman místo Zimmermann.

4. Přípomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě:

Ke každé práci lze mít určité připomínky a otázky. Zde se výtky týkají především gramatických prohřešků. Z hlediska obsahové se pak vnučuje otázka, zda pohled na problém prizmatem především anglosaské literatury a soudní praxe (resp. touto tradicí inspirované) od 19. století až do současnosti poněkud nezastírá proměnu mezinárodního (trestního) práva, kterou znamená vznik kogentní normativity a kategorie zločinů podle mezinárodního práva? Odklon od starší praxe k absolutní odpovědnosti v „norimberském právu“ a zpět k testu zjevné protiprávnosti může být na první pohled matoucí. Jaký význam zde může sehrát kvalitativní a kvantitativní rozvoj mezinárodního trestního práva?

5. Doporučení:

Podle mého názoru posuzovaná práce svým obsahem představuje kvalitní diplomovou práci, kterou lze doporučit k obhajobě s předběžným hodnocením jako výbornou.

V Praze dne 26.8.2010

Prof. JUDr. Pavel Šturma, DrSc.

vedoucí diplomové práce